

Humeniuk L.Y., Gorin N.O. Influence of family welfare on organizational behavior of the manager.

The article illustrates the specific features of family welfare impact on the organizational behavior of the manager. It gives the results of the factor, correlation and comparative analysis of empirical data collected by the authors in the research process, and the proposals on the prospects of the research problems.

Key words: family welfare / distress, well-being of the individual, psychological well-being, organizational behavior.

Стаття надійшла 30 квітня 2012 року

УДК 159.955.1

В.В. Карпенко

ВПЛИВ УСТАНОВОК НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ЮРИДИЧНИХ ЗАДАЧ

Досліджуються положення психології установки та нейролінгвістичного програмування в контексті задачного підходу у моделюванні юридичної діяльності. Також пропонується інноваційний підхід до моделювання набору психодіагностичного інструментарію дослідження способів та механізмів вирішення професійних юридичних задач.

Ключові слова: установка, властивості установки, задачний підхід, міжкульова асиметрія, чуттєві модальності, репрезентативна система.

Постановка проблеми. Наблизити рівень функціонування правоохоронної сфери до європейських стандартів можливо лише за умови її реформування. Здійснити такі зміни можна за наявності відповідного рівня фахової підготовки правоохоронців. І саме у цьому контексті, на наш погляд, в Україні недостатньо охоплено психологічними дослідженнями є проблема використання та формування у правоохоронців умінь швидко, якісно та правомірно вирішувати складні різнорівневі професійні задачі.

Стан дослідження проблеми. Проведений нами аналіз психологічних досліджень особистості правоохоронця (юриста, міліціонера та інших), структури, характеристик його професійної діяльності (М.І. Єнікєєв [10], М. В. Костицький [14], В.Г. Андросюк [1], Л.І. Казміренко [23], С.В. Асямов, Ю.С. Пулатов [2], Ю.В. Чуфаровський [22], В.Л. Васильєв [7], О.М. Бандурка, С.П. Бочарова [3], В.Й. Бочелюк [5] та ін.) свідчить про те, що недостатніми є як тео-

ретичні, так і емпіричні пошуки психологічних механізмів та закономірностей готовності ефективно вирішувати складні задачі правоохоронної діяльності. Ця проблема вирішується, як правило, в рамках традиційних підходів юридичної психології, тому малодослідженими є проблеми самого процесу вирішення юридичних професійних задач, зокрема його внутрішньопсихологічних механізмів та закономірностей.

Продуктивними є дослідження таких проблем:

- 1) психологічної установки (готовності) до вирішення задачі;
- 2) сприймання, відображення умов задачі з точки зору індивідуально-типологічних особливостей цього процесу;
- 3) переробки інформації, особливостей та закономірностей самого процесу прийняття правильних, адекватних та нестандартних, тобто творчих рішень (способи, напрямки, стратегії, рівні ефективності вирішень) та їх психологічних детермінант;
- 4) презентації, представлення самого рішення, особливості її вербалізації;
- 5) спеціально організованої психологічної підготовки до ефективного, оптимального, а також творчого розв'язання задачі.

Однак різні психологічні школи та галузі (юридична психологія, психологія мислення, нейролінгвістичне програмування, психологія творчості та інші) як з точки зору методологічних засад, так і психодіагностичного інструментарію, трактують їх по-різному [1; 2; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 11; 12; 20; 21; 24].

Тому **метою** статті є теоретичне уточнення поняття та психологічних характеристик установки й емпіричне дослідження її впливу на розв'язання юридичних задач студентами-юристами.

У розумінні більшості дослідників синонімом до терміна «установка» є поняття «готовність» [4; 15; 17; 20; 24; 25]. На наш погляд, лише представникам грузинської психологічної школи (Д.М. Узнадзе [20], І.Т. Бжалава [4], Ш.А. Надірашвілі [15], В.Г. Норахідзе [17], А.С. Прангішвілі [18]) успішно вдалося подолати спрощене бачення установки. В їхній інтегративній теорії відбулося об'єднання всіх чинників, які визначають поведінку та різні види діяльності на основі такої провідної її детермінанти, як готовність або установка.

Установка, на думку Д.М. Узнадзе, є попередньою несвідомою готовністю людини до якої-небудь дії та визначає характер

перебігу поведінки людини та її психічних процесів [20]. Виходячи з цієї теорії, в кожен дискретний момент своєї активності суб'єкт являє собою своєрідний модус психофізіологічних сил, де заздалегідь, до початку активності, міститься ескіз майбутньої поведінки, основні її етапи та мобілізуються відповідні інтелектуальні, афективні та фізіологічні компоненти. Стан готовності суб'єкта до активності у вигляді конфігурації його психофізіологічних сил на даний момент варто позначити як стан *актуальної установки* [20].

Актуальна установка суб'єкта формується на ґрунті «зустрічі» потреби та ситуації її задоволення. Багато разів повторюючись або з причини великої особистісної вагомості актуальна установка фіксується і стає хронічним, латентним станом готовності до певної поведінки за певних умов. Також виділяється *фіксована* установка, яка виникає за умови неодноразового, як правило спеціально організованого, навмисного або експериментального пред'явлення людині стимулів. Реалізація фіксованих установок можлива тільки через актуальну установку шляхом її якісного наповнення. Таким чином, будь-яка активність суб'єкта ґрунтується на актуальній установці, яка може бути призупинена його активною свідомістю в разі неадекватності поведінки щодо об'єктивних умов.

Процес фіксації установки суб'єкта відображає *динамічну* сторону психічної діяльності та має суттєві індивідуальні відмінності. Важливими як теоретично, так і практично є такі експериментально встановлені характеристики установки, як *іrrадіація, варіабельність, константність, генералізація, збудливість, динамічність-статичність, пластичність та грубість, згасання*. *Іrrадіація* характеризується одночасною фіксацією установки в багатьох чуттєвих модальностях (зорова, звукова, кінестетична, в т. ч. нюхова, смакова, тактильна). Не менш важливим вважається врахування внутрішньої індивідуальної варіабельності процесу фіксації установки в одній і тій самій чуттєвій модальності. В цьому випадку фіксована установка оцінюється як варіабельна, а в протилежному – як константна. Різний перебіг фіксації установки в різних чуттєвих модальностях в одного і того ж досліджуваного оцінюється як інтермодальна варіабельність. *Генералізація* – це перенесення ілюзій фіксованих установок на ілюзорне сприйняття різних за фізичними характеристиками об'єктів, що характеризує загальний стан готовності психіки людини як цілісності, а не окремих органів [20].

Крім того, виокремлюються поняття *збудливість* фіксованої установки, тобто швидкість її фіксації, що визначається необхідною кількістю установочних експозицій з метою досягнення ілюзорного сприймання в контрольних експозиціях. Розрізняють низьку, середню та високу збудливість фіксованої установки.

Важливим диференційно-психологічним критерієм є *динамічність-статичність* фіксованої установки, який визначається кількістю ілюзорного сприймання в критичній частині досліду. Так, фіксована установка оцінюється як занадто динамічна або слаба, якщо досліджуваний виявляє до п'яти ілюзій. Динамічною фіксована установка визнається за умови наявності шести-восьми ілюзій, статичною – десять і більше.

Пластичність установки та її *грубість* відображає здатність суб'єкта повністю позбутися раніше зафіксованої установки, що, з точки зору адаптивності, не менш важливо, ніж сам процес фіксації.

Процес *згасання* установки є диференційно-діагностичним за ознаками *пластичності-грубості*. Так, різкий перехід від контрастних ілюзій до адекватного сприйняття оцінюється як грубість фіксованої установки. Послаблення фіксованої установки в процесі контрольних експозицій у вигляді асимілятивних ілюзій, адекватних сприйняттів, сумнівів досліджуваного свідчить на користь пластичності фіксованої установки.

Дослідження представників школи Д.М. Узнадзе [15; 20] дозволили також охарактеризувати установку за її видами: *моторна* установка – готовність до фізичних дій; *сенсорна* – готовність відчувати та сприймати певним чином; *продуктивна* або *практична*, *диспозиційна* установка визначає практичну діяльність людини; *теоретична* зумовлює властивості, характеристики мислення та впливає на його процесуально-стратегічні характеристики при вирішенні різних задач; *соціальна* установка – готовність сприймати соціальне оточення та поводитися певним чином – формується в умовах соціального середовища. Незважаючи на певні відмінності, вищевказані види актуальних установок мають всі властивості фіксованих установок та взаємодіють між собою.

Особливої уваги в контексті нашого дослідження заслуговують характеристики та властивості *теоретичної* (мисленнєвої) установки. Д.М. Узнадзе вказує на те, що процес мислення не може

відбуватись абсолютно незалежно від тієї чи іншої установки суб'єкта. Кожний окремий акт мислення здійснюється на базі установки та є окремим випадком її реалізації. Під час багатократної реалізації такої теоретичної установки, спрямованої на вирішення однорідних задач, спостерігається фіксація її структурно-змістових сторін [20, с. 309]. У такий спосіб мислення на основі фіксованої установки набуває властивості транспозиції (перенесення) [15, с. 117]. Також надзвичайно важливим є те, що у людини експериментально можна зафіксувати установку на вирішення задачі, за якої несвідомо будуть задалегідь визначені як метод вирішення, так і предметна категорія дійсності, в якій підшуковується потрібна відповідь.

Підсумовуючи все наведене вище, можна констатувати, що установка як стан несвідомої готовності до різних поведінкових дій, її властивості, види та характеристики є, на наш погляд, найбільш універсальним інструментарієм як для теоретичного аналізу, так і для емпіричного вивчення психологічної готовності до професійної діяльності, включаючи її структурні компоненти. Характеристики установки та її особливості дають змогу не тільки адекватно дослідити та зрозуміти психологічні механізми пізнавальних (зокрема, мисленневих) процесів, але й ефективно організувати процес вправління та стимуляції.

Звертаючись до юридичної діяльності, необхідно виокремити такі її структурні елементи: пізнавальний, конструктивний, організаторський та комунікативний.

Вважаємо, що концептуальною основою вивчення пізнавального, мисленневого компонента є задачний підхід, який розглядає людську діяльність як безперервний процес вирішення різноманітних задач. Задачі бувають: 1) простими і статичними; 2) складними і статичними; 3) простими й динамічними.

Юридична діяльність може бути представлена як процес вирішення багаточисельного ряду юридичних задач: 1) стратегічних; 2) тактичних; 3) ситуаційних. Слід також підкреслити, що за певної відмінності юридичні задачі все ж є частиною, різновидом усіх задач, які людина вирішує у своєму житті. Тому відмінність у алгоритмі їх вирішення полягає лише в тому, що вони існують у юридичній сфері, де навчитися їх розв'язувати складно. Ціна помилки в реальному житті при прийнятті юридичного рішення велика [3; 5; 14; 19; 22; 23].

У розвитку розуміння і вивчення несвідомих готовностей (їх інтермодальних характеристик) [20] до вирішення професійних юридичних задач та самого процесу сприймання змісту, умов задачі, його переробки та презентації (вербалізації) результатів вирішення продуктивним і науково доведеним є підхід, представлений дослідженнями та практичними психотехніками нейролінгвістичного програмування [9; 16].

Вважаємо за доцільне в якості теоретичних постулатів наших емпіричних пошуків використати наступні положення НЛП [9; 16]. Отримання інформації, з якої складаються задачі в будь-якій сфері діяльності людини, відбувається через органи чуття (перцептивні канали, чуттєві модальності), за термінологією НЛП – репрезентативні системи. До них належать канали доступу та способи обробки, переробки інформації та її презентації: візуальні, аудіальні, кінестетичні (в т. ч. дотик, смак, нюх) а також суто людський – дискретний (поняття, логічні конструкції, презентовані, окрім слів, графіками, таблицями, діаграмами тощо). Проявляються, діагностуються провідні модальності через певні характеристики органів чуття (передусім зорову систему), міміку та пантоміміку, паравербальні характеристики мови, а також вживання під час комунікації та на письмі певних слів-предикатів, які відображають домінуючий канал доступу, чуттєву модальність, а також визначають типологічні характеристики особистості: «аудіал», «візуал», «кінстет», «дискрет».

Продуктивною, на наш погляд, щодо мислення є також орієнтація на положення теорії міжпівкульної асиметрії головного мозку. Ця теорія визначає функціональне детермінування образного, синтетичного мислення, комплексного, холістичного сприймання зовнішніх патернів структурами правої півкулі [6], яка в нормі є безмовною, і саме в цьому знаходяться витoki її творчого потенціалу [12, с. 207]. Ліва півкуля забезпечує логічне, послідовне мислення, вольову активність, вербальні та калькулятивні функції. Гармонійне поєднання роботи правої та лівої півкуль забезпечує оптимальну психічну активність.

Із точки зору диференційного підходу важливо врахувати, що в осіб з ознаками правопівкульової домінантності головного мозку фіксована установка характеризується високою збудливістю, статичністю та іррадіацією. Тобто у «ліворуких» спостерігається

стійка своєрідність динамічних характеристик психічної активності, яка полягає у швидкості фіксації і тривалому існуванні умінь, навиків, звичок та особистісних рис. Процес фіксації установки забезпечується переважною участю правої півкулі головного мозку за санкціонуваною ролі лівої півкулі. Дослідження в нейропсихології, психології творчості і психології когнітивних процесів підтверджують даний висновок [11].

Метою проведеного нами емпіричного дослідження було вивчення впливу установок на вирішення юридичних задач. Досліджувани – студенти різних років навчання (курсів) юридичного факультету Львівського державного університету внутрішніх справ у кількості 340 осіб: 200 чоловіків та 140 жінок віком від 18 до 21 року.

Психодіагностичний інструментарій підібрано відповідно до теоретичних положень щодо характеристик установок людини, домінуючих чуттєвих модальностей, латеральних відмінностей та задачного підходу в контексті аналізу юридичної діяльності: 1) модифікована нами методика Д.М. Узнадзе для вивчення візуальної та вербальної фіксованої установки; 2) методика (тест-опитувальник) визначення рукоуті М. Аннет; 3) набір ситуаційних професійних юридичних задач.

За допомогою методики вивчення візуальної та вербальної фіксованої установки досліджувались такі характеристики фіксованої установки, як збудливість, динамічність-статичність, пластичність, грубість та згасання. Нами фіксувалася кількість ілюзій та швидкість переходу до безілюзорного сприйняття стимульного матеріалу [20]. Процедура вивчення вербальної установки полягала в одночасному пред'явленні досліджуваним на екрані за допомогою мультимедійного проектора візуального стимульного матеріалу: двох кіл червоного кольору різного розміру (одне вдвічі більше другого) 15 разів підряд. Після того досліджуваним пред'являлись 15 разів на екрані 2 кола однакового розміру та пропонувалося визначити й позначити в бланку дослідження, яке коло (справа чи зліва) вони вважають більшим. Вивчення вербальної установки (за Д.М. Узнадзе [20] також у нашій модифікації) полягало в тому, що експериментатор пред'являв досліджуваному спочатку 15 карточок із написаними на них словами англійською мовою (soft, test, relax, member, magic, rumba, broker, mixer, banana, piano, riper, birma, rumba, minimum, group), а потім –

15 карточок зі словами українською мовою (віск, відро, річка, тісто, пакет, варвар, іскра, острів, вихор, точка, дерево, качка, пісок, родео, список) та пропонував виконати наступну інструкцію: «Прочитайте вголос слова, написані на листку». Експериментатор визначав кількість помилок, яких припускалися досліджувані під час читання слів англійською мовою (читали як український текст) та швидкість переходу на читання англійською.

Методика (тест-опитувальник) визначення руковості М. Аннет [6], разом із визначенням домінуючої руки у виконанні моторних функцій (цей опитувальник складається із 12 тестових завдань на виконання певних моторно-рухових дій, що виконуються в реальному житті людини) дозволила визначити також і домінуючу півкулю головного мозку.

Набір із шести ситуаційних професійних юридичних задач був підібраний нами за рівнем складності та приналежністю до основних галузей права (адміністративне, господарське та кримінальне). Для визначення якості та психологічних особливостей розв'язання цих задач були розроблені критерії та алгоритми розрахунків коефіцієнтів, які отримуються при аналізі письмових відповідей, розв'язань. Подаємо нижче ці критерії.

1. Продуктивність – один із показників ефективності професійної діяльності людини. У нашому випадку показник продуктивності характеризує кількість вирішених юридичних задач за певний проміжок часу. Коефіцієнт продуктивності (Кпр) – це виражена у відсотках величина, яка вимірюється відношенням кількості спроб (КС) розв'язання юридичних задач до загальної кількості задач (ЗК), помножена на 100%. У загальну кількість спроб розв'язання юридичних задач входять усі можливі варіанти розв'язання юридичних задач, які вписані у бланк відповідей:

$$K_{np} = \frac{KC}{ЗК} * 100\% .$$

Ми можемо припустити, що отриманий відсотковий результат може свідчити про наступний рівень продуктивності: 0–30% – низький; 30–70% – середній; 70–100% – високий.

2. Ефективність, критерієм якої є коефіцієнт ефективності (Кеф), – це виражена у відсотках величина, яка вимірюється відно-

шенням кількості правильно (КПр) розв'язаних юридичних задач до загальної кількості (ЗК) задач, помножена на 100%:

$$Кэф\% = \frac{КПр}{ЗК} * 100\% .$$

Отриманий відсотковий результат може умовно свідчити про рівень ефективності: 0–30% – низький; 30–70% – середній; 70–100% – високий.

3. Для визначення домінуючої чуттєвої модальності (візуальна, аудіальна, кінестетична та дискретна) ми використовували спосіб психолінгвістичного аналізу тексту письмових відповідей (розв'язання юридичних задач), де основними критеріями були переваги у вживанні досліджуваними певних слів – предикатів, які згідно з положеннями НЛП [9; 16] та психосемантики [21] репрезентують домінуючу, стратегіальну у людини чуттєву модальність, психологічний «канал доступу» інформації, спосіб її фіксації, обробки та вербальної презентації результатів. Наприклад: «візуальні» слова та вирази: дивитися, прозріння, сліпий, уява, перспектива, відображати, око, ясно пояснити, сфокусуватися на думці та інші; «аудіальні» слова та вирази: розмова, тон, рима, гучний, звук, пропускати повз вуха; тримати язик за зубами; це нечувано; задавати тон та інші; «кінестетичні» слова та вирази: хапати, вручати, штовхати, важко (легко) зачепитися, це тисне на мене; я зв'язався з вами; руки сверблять та інші; «полімодальні» (дискретні): вирішувати, знати, думати, пам'ятати та інші.

4. Кількість правильно розв'язаних юридичних задач. Правильно розв'язана юридична задача повинна відповідати еталонам відповідей (варіанти вирішення юридичних задач висококваліфікованими експертами-фахівцями).

5. Кількість творчо розв'язаних юридичних задач. Творчо розв'язану юридичну задачу ми наділили наступними ознаками: оригінальність, нестандартність, інваріантність, новизна – це те, що вирізняє розв'язання задачі серед інших та характеризує самотуність і неповторність людини.

6. Рівні розв'язання юридичних задач. Нас цікавив саме творчий (креативний рівень), де креативність – рівень творчої обдарованості, здібностей до творчості, які проявляються в контексті нашого дослідження у мисленнєвій діяльності щодо вирішення юридичних задач.

Для його виміру ми запропонували використати коефіцієнт креативності ($K_{кр}$) – виражену у відсотках величину, яка вимірюється відношенням кількості творчої ($K_{Тр}$) розв’язаних юридичних задач до кількості ($K_{Пр}$) правильно розв’язаних задач, помножена на 100%:

$$K_{кр} = \frac{K_{Тр}}{K_{Пр}} * 100\%$$

Отриманий відсотковий результат може (знову ж таки – умовно) свідчити про наступні рівні (коефіцієнти) креативності: 0–30% – низький; 30–70% – середній; 70–100% – високий.

Емпіричні дані, їх статистична обробка та якісний аналіз результатів дозволяє нам продовжити теоретичний аналіз впливу психологічних факторів (зокрема установок особистості) на вирішення юридичних задач.

У першу чергу слід підкреслити виявлену нами стійку позитивну кореляцію між властивостями фіксованої установки і типологічними (модальними) характеристиками особистості майбутнього юриста. Вдалося визначити, що в основі формування певного комплексу властивостей характеру особистості знаходиться певний тип фіксованої установки.

Високий рівень ефективності розв’язання юридичних задач та наявність творчого підходу до їхнього розв’язання спостерігається у тих досліджуваних, які при вивченні у них фіксованої установки виявили превалювання її динамічності та стійкості. Це також проявилось у гнучкості та швидкості розв’язання задач.

Враховуючи домінантність лівої півкулі головного мозку, яка виявлена за методикою М. Аннет, можна вважати, що у досліджуваних із праволатеральними ознаками спостерігається стійка спрямованість на аналітичне, раціональне та послідовне пізнання умов юридичних задач. Вони також здебільшого характеризуються аудіальною репрезентативною системою і обробляють інформацію словесно-логічним способом (про що свідчить використання відповідних слів-предикатів під час визначення понять) та чітко орієнтуються на законодавчі документи при письмовому вирішенні юридичної задачі.

Проведені нами дослідження дозволяють також констатувати, що динамічність установки у студентів-юристів безпосередньо впливає на прояви високого рівня ефективності та продуктивності розв’язання юридичних задач. Для них також характерний високий

коефіцієнт креативності під час вирішення задач, що, безумовно, забезпечує творчий підхід до пошуку відповіді.

Висновки. Нами встановлено, що в основі вирішення професійної юридичної задачі студентом-юристом лежить його безсвідомою готовність до вирішення задачі, тобто установка, від якої суттєво залежить спосіб, якість та рівень розв'язання ситуаційних професійних юридичних задач. Результати наших досліджень дозволяють стверджувати, що наявність динамічних характеристик установки студентів-юристів сприяє прояву високого рівня ефективності, продуктивності розв'язання юридичних задач, а отже, він здійснює творчий підхід до пошуку відповіді. Іншими словами, студенти-юристи з такими характеристиками установки виявляють лабільність (гнучкість поведінки), яка веде до тенденції збільшення прояву рівня креативності у їхній професійній діяльності. Натомість нетворчий підхід до вирішення юридичних задач свідчить про ригідний тип установки, тобто її грубість та «застрягання» суб'єкта у ситуації.

Розроблені нами об'єктивні критерії вирішення юридичних задач (коефіцієнти, рівні продуктивності, ефективності, креативності) дозволили констатувати, що студенти-юристи під час вирішення ситуаційних професійних юридичних задач продемонстрували високий рівень ефективності й продуктивності розв'язання юридичних задач, про що свідчать висока кількість спроб розв'язання та кількість правильно розв'язаних задач. Це підтверджує здатність до розв'язання нестандартним, творчим способом, який ми спостерігаємо за критерієм креативності (кількість творчо розв'язаних задач).

У досліджуваних за праволатеральними ознаками виявлена спрямованість на аналітичне, раціональне та послідовне пізнання способів вирішення юридичних задач (домінантність лівої півкулі головного мозку). В них домінує аудіальна чуттєва модальність, і тому обробка інформації здійснюється словесно-логічним способом, використовуються юридичні слова, поняття, визначення та закони, що є логічним підтвердженням факту переважання слів та переконань у професійній практиці юриста.

Узагальнення результатів досліджень дозволяє говорити про те, що готовність до юридичної діяльності необхідно розглядати як цілісний прояв активності особистості у подоланні внутрішніх суперечностей на шляху до творчої реалізації планів і програм діяльності.

Перспективою подальшого психологічного дослідження впливу установок особистості на вирішення ситуаційних професійних задач вважаємо розробку та використання спеціальних тренінгів для юристів, спрямованих на вироблення та фіксацію у них креативних способів розв'язання реальних професійних юридичних задач.

1. Андросюк В.Г. Професійна психологія в органах внутрішніх справ. Загальна частина: курс лекцій / В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко, Г.О. Юхновець, В.С. Медведєв. – К.: Українська академія внутрішніх справ, 1995. – 294 с.
2. Асямов С.В. Профессионально-психологический тренинг сотрудников органов внутренних дел / С.В. Асямов, Ю.С. Пулатов. – Ташкент: Академия МВД Респ. Узбекистан, 2000. – 141 с.
3. Бандурка А.М. Юридическая психология: учебник / А.М. Бандурка, С.П. Бочарова, Е.В. Землянская. – Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2002. – 596 с.
4. Бжалава И.Т. Проблема сознания, бессознательного психического в психологии установки / И.Т. Бжалава. – Тбилиси: Мецниереба, 1976. – С. 23–37.
5. Бочелюк В.Й. Юридична психологія / В.Й. Бочелюк. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 336 с.
6. Брагина Н.Н. Функциональные асимметрии человека / Н.Н. Брагина, Т.А. Доброхотова. – М.: Медицина, 1988. – 240 с.
7. Васильев В.Л. Юридическая психология / В.Л. Васильев. – СПб.: Питер, 1997. – 608 с.
8. Давыдов В.В. Нерешенные проблемы теории деятельности / В.В. Давыдов // Психологический журнал. – 1992. – № 2. – С. 23–32.
9. Дилтс Р. НЛП: управление креативностью / Р. Дилтс. – СПб.: Питер, 2003. – 416 с.
10. Еникеев М.И. Психология допроса / М.И. Еникеев, Э.А. Черных. – М.: ВЮЗИ, 1990 – 147 с.
11. Зенков Л.Р. Бессознательное и сознание в аспекте межполушарного взаимодействия / Л.Р. Зенков // Бессознательное: природа, функции и методы исследования. Т. 4. – Тбилиси: Мецниереба, 1985. – С. 224–236.
12. Иванов В.В. Бессознательное, функциональная асимметрия, язык и творчество (к постановке вопроса) / В.В. Иванов // Бессознательное: природа, функции и методы исследования. Т. 4. – Тбилиси: Мецниереба, 1985. – С. 254–261.
13. Коновалова В.О. Юридична психологія: підручник / В.О. Коновалова, В.Ю. Шепітько. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Право, 2008. – 240 с.
14. Костицкий М.В. Введение в юридическую психологию: методологические и теоретические проблемы / М.В. Костицкий. – К.: Вища школа, 1990. – 259 с.
15. Надирашвили Ш.А. Понятие установки в общей и социальной психологии / Ш.А. Надирашвили. – Тб.: Мецниереба, 1974. – 170 с.

16. НЛП-практик: полный сертификационный курс. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 272 с.
17. Норакидзе В.Г. Типы характера и фиксированная установка / В.Г. Норакидзе. – Тбилиси: Мецниереба, 1966. – 190 с.
18. Прангишвили А.С. Исследования по психологии установки / А.С. Прангишвили. – Тбилиси: Мецниереба, 1967. – 225 с.
19. Романов В.В. Юридическая психология: учебник / В.В. Романов. – М.: Юрист, 1998. – 488 с.
20. Узнадзе Д.Н. Психология установки / Д.Н. Узнадзе. – СПб.: Питер, 2001. – 416 с.
21. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса / Н. Хомский. – М.: Издательство Московского университета, 1972. – 230 с.
22. Чуфаровский Ю.В. Юридическая психология: учебное пособие / Ю.В. Чуфаровский. – М.: Право и Закон, 1997. – 320 с.
23. Юридична психологія: підручник / за заг. ред. Л.І. Казміренко, С.М. Моїсєєва. – К.: КНТ, 2007. – 360 с.
24. Ярошевский М. История психологии / М. Ярошевский. – М.: Академия, 1997. – 416 с.
25. Spenser H. The Principles of Psychology / H. Spenser. – N.-Y. – Vol. I. – 1995. – 382 p.

Карпенко В.В. Психологическое исследование влияния установок на решение юридических задач.

Анализируются основные позиции теории установки, задачного подхода и нейролингвистического программирования. На основе этих положений предлагается инновационный подход к моделированию набора психодиагностического инструментария, который был использован автором для исследования механизмов и способов решения профессиональных юридических задач.

Ключевые слова: установка, свойства установки, чувствительные модальности, задачный подход, межполушарная асимметрия, репрезентативная система.

Karpenko V.V. The Problem of Influence of Instructions on the Solution of Legal Issues.

Some principles of psychology regulation and neurolinguistic programming in the context of a given approach in modelling legal activity are considered in the article. In addition, an innovation approach toward modelling a set of psychodiagnostic instruments for studying the ways and mechanisms of the solution of professional legal issues are proposed.

Key words: instruction, instruction features, problematic approach, inter-circlearsimmetry, perceptive modalities, representative system.

Стаття надійшла 07 червня 2012 року